

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

תזכיר חוק המים והביוב (תיקונים שונים), התש"ף-2020.

ב. מטרת החוק המוצע, הצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

החלק הראשון בתזכיר מציע תיקונים לחוק המים, התשי"ט-1959 בעניין סמכותו של שר משאבי המים במשק המים. הצעה זו באה לגשר על הפער בין הסמכויות המעטות הקיימות כיום לשר משאבי המים, לעומת אחריותו המיניסטריאלית הכללית והציבורית ביחס לתחום זה. הצעת החוק מציעה לאמץ במשק המים את המודל שהוטמע בשנת 2016 במשק החשמל ולפיו ניתנו לשר האנרגיה סמכויות לקביעת מדיניות במשק החשמל.

מוצע, כי המדיניות במשק המים תיקבע באמצעות עקרונות מדיניות שיקבע השר האמון על התחום, בעוד שבידי הרגולטור, הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן: רשות המים), יותרו הסמכויות והעצמאות המקצועית לקבלת החלטות כלכליות ומקצועיות. בנוסף, מוצע כי תכניות הפיתוח של השחקנים המרכזיים הפועלים במשק המים יאושרו על ידי השרים הרלוונטיים, שהם השר הממונה על ביצועו של החוק ושר האוצר, לאחר התייעצות עם מועצת רשות המים.

כמו כן, מוצע לתקן את הרכב מועצת רשות המים, בהתאמה להעברת הסמכויות משר האנרגיה לשר משאבי המים.

החלק השני של התזכיר עוסק בתיקון חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001. בהמשך לתזכיר לתיקון חוק תאגידי מים וביוב (תיקון מס' 13) שפירסם משרד האנרגיה במרץ 2020, מתעורר קושי משמעותי בביצוע שלבי ההקמה של חברה אזורית הקבועים בחוק תאגידי מים וביוב ויש צורך בדחיית המועדים.

לכן, מוצע, על מנת לאפשר השלמה של הבחינה מחדש של מתווה התיאגוד האזורי המבוצעת על ידי שר משאבי המים ועל מנת לאפשר זמן היערכות של תאגידי המים והביוב להשלמת המהלך של הקמה ומיזוג בין החברות, וזאת ביחוד בתקופה מאתגרת של התפשטות נגיף הקורונה החדש, לדחות את המועדים הנקובים בחוק תאגידי מים וביוב בתקופה של כתשעה חודשים. בהתאם לכך, מוצע לדחות את המועד הקובע להשלמת התיאגוד האזורי, לכל הגופים החייבים בתאגוד האזורי, עד ליום כ"ד באלול התשפ"א (1 בספטמבר 2021).

ג. השפעת תזכיר החוק המוצע על החוק הקיים

תיקון חוק המים, תשי"ט-1959

תיקון חוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001

ד. השפעת תזכיר החוק המוצע על התקציב ועל התקן המנהלי של המשרד היוזם, משרדים אחרים ורשויות אחרות.

אין

ה. להלן נוסח תזכיר החוק המוצע ודברי הסבר

תזכיר חוק מטעם משרד משאבי המים :

תזכיר חוק המים והביוב (תיקונים שונים), התשפ"א-2020

תיקון חוק המים	1.	בחוק המים, תשי"ט-1959 (להלן- החוק העיקרי) -
	(א)	אחרי סעיף 57 בחוק העיקרי יבוא :
אישור תכנית פיתוח	57א	"השר, בהתייעצות עם מועצת הרשות הממשלתית ובהסכמת שר האוצר, ובהתייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר לגבי בעל רישיון שהוא אגודה שיתופית העוסקת בתחום המים, רשאי לדרוש מרשות המים הארצית ומבעל רישיון לפי חוק זה שיקבע בתוספת השניה, להגיש לאישורו, באופן ובמועד שיידרש, תכנית פיתוח, שלמה או בחלקים, לצורך פעילויותיו כרשות מים או כבעל רישיון, ולוחות זמנים לביצוע הפעולות הכלולות בתכנית; אישר השר, בהתייעצות עם מועצת הרשות הממשלתית ושר החקלאות ופיתוח הכפר, ככל שההתייעצות נדרשת באותו עניין, ובהסכמת שר האוצר, את התכנית, לא תפעל רשות מים או בעל רישיון אלא בהתאם לתכנית שאושרה."
	(ב)	בסעיף 112 לחוק העיקרי אחרי סעיף קטן (א) יבוא :
	(2א)	"ביישום עקרון העלות לצורך קביעת התעריפים, תכיר הרשות הממשלתית בעלויות הנובעות מעקרונות המדיניות שקבע השר כאמור בסעיף 155ב."
	(ג)	אחרי סעיף 124 לחוק העיקרי יבוא :
הגדרות	124י	"בפרק זה- 1. "השר"- השר הממונה על ביצועו של חוק זה. "
	(ד)	בסעיף 124יא לחוק העיקרי אחרי המילים "ואשר תפעל בהתאם" יבוא "למדיניות השר ו".
	(ה)	בסעיף 124טו(א)(5) לחוק העיקרי במקום "משרד התשתיות הלאומיות" יבוא "המשרד אשר השר עומד בראשו".
	(ו)	סעיף 124טז(א) לחוק העיקרי ימחק ובמקומו יבוא :
	(ז)	"הממשלה תמנה את נציגי הציבור במועצת הרשות הממשלתית, אחד לפי המלצת שר החקלאות ופיתוח הכפר ושר הפנים לאחר שנועצו בשר, ושאר הנציגים לפי המלצת השר (בסימן זה- נציג ציבור)."
	(ז)	אחרי סעיף 124טז לחוק העיקרי יבוא :

<p>"על אף האמור בסעיף 124טו, בתקופה שמיום תחילתו של חוק זה ולמשך תקופה של שלוש שנים, המועצה תהיה מורכבת מתשעה חברים ויהיו חברים בה שלושה נציגי ציבור שמונו לפי הוראות סעיף 124טז."</p>	124 טז.	הוראת שעה בעניין נציגי ציבור	
אחרי סעיף 141א לחוק העיקרי יבוא :		(ח)	
<p>"הרשות הממשלתית תהיה הגורם המקצועי במשרד בתחום משק המים, המסייע לשר בגיבוש מדיניותו כאמור בסעיף 155ב."</p>	(א) 141י א.1	ייעוץ טרם קביעת מדיניות	
<p>"בקביעת עקרונות המדיניות יתייעץ השר עם הרשות הממשלתית כגורם המקצועי במשרד בתחום משק המים, לרבות בעניין עלויות הנובעות מיישום המדיניות."</p>	(ב)		
<p>"הרשות הממשלתית תייעץ לממשלה בקביעת מדיניות בתחום משק המים, אם נתבקשה לכך על ידי השר."</p>	(ג)		
בסופו של סעיף 124יח (ה) לחוק העיקרי יבוא :		(ט)	
<p>"סבר השר כי החלטה שקיבלה הרשות הממשלתית אינה תואמת את מדיניותו או את מדיניות הממשלה בתחום משק מים, רשאי הוא, בתוך 30 ימים מהמועד שבו התקבלה ההחלטה, להצביע לפני הרשות הממשלתית על ההיבטים שבהם חרגה ההחלטה ממדיניות השר או ממדיניות הממשלה כאמור, ולהורות לרשות הממשלתית על קיום דיון נוסף בעניין; הורה השר כאמור, תושהה החלטת הרשות הממשלתית עד לעריכת דיון נוסף בנושא, לשם בחינת ההתאמות הנדרשות; הוראות סעיף קטן זה לא יחולו על החלטות הרשות הממשלתית בעניין תעריפים, לגביהן יישמר שיקול דעתה המקצועי."</p>	(ו)		
אחרי סעיף 155א לחוק העיקרי יבוא :		(י)	
<p>"השר רשאי לקבוע מדיניות בתחום משק המים, בעניינים אלה :</p>	(א) 155 ב.	מדיניות השר	
(1) מגבלות הפקה ממקורות מים שונים ;			
(2) רמת אמינות האספקה למטרות המים השונות (בית ותעשייה, אספקה לשכנים לפי הסכמים בינלאומיים, חקלאות, טבע ונוף) וסדר עדיפויות בזמן מחסור ;			

(3) צמצום הריכוזיות וקידום התחרות במשק המים ;			
(4) תרחיש הייחוס להיערכות משק המים לשעת חירום ומצבים חריגים מיוחדים אחרים, בהתאמה לתרחיש הייחוס הלאומי שקבעה הממשלה, ואת המענה לתרחיש הייחוס כאמור ;			
(5) הנחות בדבר השפעת שינויי האקלים על כמות המשקעים ;			
(6) תרחיש גודל האוכלוסייה בשנת היעד ופריסתה במרחב, לרבות התייחסות לאזורים ספציפיים ;			
(7) רמת הצריכה העירונית והציבורית לנפש ;			
(8) מו"פ וחדשנות."			
"בטרם קביעת עקרון מדיניות לפי פסקה (א)(2), בעניינים הנוגעים לתחום החקלאות, יתייעץ השר עם שר החקלאות ופיתוח הכפר."	(ב)		
"מדיניות השר וכן עקרונות מדיניות השר יפורסמו באתר האינטרנט של המשרד ויהיו פתוחים לעיון הציבור באופן שיאפשר מעקב אחר שינויים ותיעודם לאורך זמן."	(ג)		
"מדיניות השר וכן עקרונות מדיניות השר ייכנסו לתוקף במועד פרסומם באתר המשרד כאמור בסעיף קטן (ג) או במועד מאוחר יותר שקבע השר ; מועדי תחילת התוקף של מדיניות השר ושל עקרונות מדיניותו יצוינו בגוף הפרסום."	(ד)		
בסופו של סעיף 159 לחוק העיקרי יבוא :		(יא)	
"השר הממונה על ביצוע חוק זה רשאי לתקן בצו את התוספת השניה."	(ג)		
אחרי "תוספת" יבוא "תוספת שניה"		(יב)	
בחוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001, (להלן : חוק תאגידי מים וביוב)-		2.	תיקון חוק תאגידי מים וביוב
בסעיף 2 לחוק תאגידי מים וביוב-		(א)	
במקום ההגדרה "המועד הקובע" יבוא :		(1)	

"המועד הקובע"- כ"ד באלול התשפ"א (1 בספטמבר 2021); "			
בהגדרה "רשות מקומית בלא חברה" במקום "יום כ"ז בסיוון התשע"ט (30 ביוני 2019)" יבוא "המועד הקובע."	(2)		
בסעיף 6א(ב) לחוק תאגידי מים וביוב, במקום "יום כ"ז בסיוון התשע"ט (30 ביוני 2019)" יבוא "המועד הקובע."	(ב)		
בסעיף 6ז (א) לחוק תאגידי מים וביוב-	(ג)		
בפסקה (2) במקום המילים "50 ימים" יבוא "80 ימים";	(1)		
בפסקה (3) במקום המילים "80 ימים" יבוא "120 ימים";	(2)		
בפסקה (4) במקום המילים "120 ימים" יבוא "180 ימים";	(3)		
בסעיף 6ז (ב) לחוק תאגידי מים וביוב-	(ד)		
במקום המילים "לגבי רשות מקומית בלא חברה – מיום כ"ח בסיוון התשע"ט (1 ביולי 2019), ולגבי חברה שאין לה פטור לפי סעיף 16 – מיום כ"ח בתמוז התשע"ט (31 ביולי 2019), אם לא ביקשה פטור, ומיום פקיעת פטור שניתן לה או מיום מתן ההחלטה שלא לאשר את בקשת הפטור, לפי העניין, אם ביקשה פטור, ואולם לגבי חברה כאמור בפסקה (3) להגדרה "המועד הקובע" שאין לה פטור לפי סעיף 16, יימנו התקופות לביצוע כאמור מיום י" באב התש"ף (31 ביולי 2020), אם לא ביקשה פטור, ומיום פקיעת פטור שניתן לה או מיום מתן ההחלטה שלא לאשר את בקשת הפטור, לפי העניין, אם ביקשה פטור" יבוא "מיום י"ט ניסן התשפ"א (1 באפריל 2021), ולגבי חברה שביקשה פטור לפי סעיף 16 לחוק, מיום פקיעת פטור שניתן לה או מיום מתן ההחלטה שלא לאשר את בקשת הפטור, בחלוף ארבעה חודשים ממועד הפקיעה או ההחלטה שלא לאשר את בקשת הפטור, לפי העניין."			

דברי הסבר

לסעיף 1

בהחלטת הממשלה מספר 4567, מיום 19.5.2019, הוטל על צוות בראשות משרד האנרגיה ובהשתתפות משרד המשפטים, משרד האוצר ורשות המים, לבחון בתוך 90 יום את אחריותו וסמכותו של שר האנרגיה במשק המים ולהציע הצעות בעניין לממשלה.¹ עם הקמת משרד

¹ החלטת הממשלה שכותרתה "מקורות חברת מים בע"מ"- אישור החלפת תזכיר התאגדות ותקנון של החברה ואישור לפי סעיף 11(א)(9) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975" עדכנה את תקנון החברה לצורך הנפקת אג"ח סחיר בבורסה לניירות ערך. במסגרת העדכון האמור עלה הצורך לתקן סמכויות היסטוריות של שר האנרגיה

משאבי המים, בהתאם להחלטת ממשלה מספר 29, מיום 31.5.2020, בנושא "הקמת משרד משאבי המים ותיקון החלטות ממשלה" תוקן הרכבו של הצוות, כך שיעסוק באחריותו וסמכותו של שר משאבי המים (להלן: השר) במשק המים.

צוות זה נפגש כתריסר פעמים, בתחילה בהובלת משרד האנרגיה ובהמשך בהובלת משרד משאבי המים, אולם הצוות לא הגיע להסכמות, ומסקנות הצוות לא הוגשו לממשלה. תזכיר זה מבטא את עמדת משרד משאבי המים ואינו תוצר של עבודת הצוות.

בהחלטת ממשלה מספר 29, שאוזכרה לעיל, הוקם משרד משאבי המים. בהחלטה זו הועבר למשרד משאבי המים ממשרד האנרגיה שטח הפעולה של תחום המים והביוב. כמו כן, בהתאם לסעיף 31(ב) לחוק יסוד: הממשלה הועברו לשר משאבי המים הסמכויות הנתונות לשר האנרגיה לפי החוקים הבאים:²

(1) חוק המים, תשי"ט-1959;

(2) חוק תאגידי מים וביוב, תשס"א-2001;

(3) חוק מדידת מים, תשט"ו-1955;

(4) חוק הפיקוח על קידוחי מים, תשט"ו-1955;

(5) חוק הסדרת הטיפול בחופי הכנרת, התשס"ח-2008.

העברה זו נכנסה לתוקף עם אישורה בכנסת ביום 1.6.2020.

הצעת החוק מציעה לאמץ במשק המים את המודל שהוטמע בשנת 2016 במשק החשמל ולפיו ניתנו לשר האנרגיה סמכויות לקביעת מדיניות במשק החשמל, ובעיקרן הסמכות הקבועה בסעיף 57א לחוק משק החשמל, התשנ"ו-1996 (להלן: חוק משק החשמל) לקביעת עקרונות מדיניות. מוצע, כי גם המדיניות במשק המים תיקבע באמצעות השר האמון על התחום, כאשר הסמכויות המוקנות לשר ישקפו שיקולים מדיניים, ערכים, סדרי עדיפויות ותפיסות עולם, בעוד שבידי הרגולטור, הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן: רשות המים), יותרו הסמכויות והעצמאות המקצועית לקבלת החלטות כלכליות ומקצועיות, כגון קביעת תעריפים, אמות מידה, רישוי ופיקוח ואכיפה.

יש בידינו כיום ניסיון מיישום הרפורמה ברשות החשמל. בארבע השנים האחרונות קבע שר האנרגיה מספר משמעותי של עקרונות מדיניות. בין השאר, נקבעו עקרונות מדיניות בהיבטי חירום ומוכנות לחירום, אנרגיות מתחדשות, וכן בעניינים הנובעים מהרפורמה בחברת החשמל. הניסיון הראה כי מדובר באיזון נכון, שעובד טוב ברובד המוסדי. השר קבע עקרונות מדיניות בתחומים המתאימים לכך, ולרשות ניתן מעמד מתאים וערך להתייעצות המקצועית עימה.

בהתבסס על ניסיון זה, הצעה זו באה לגשר על הפער בין הסמכויות המעטות הקיימות כיום לשר משאבי המים, לעומת אחריותו המיניסטריאלית הכללית והציבורית ביחס לתחום זה. כך למשל, מבחינה ציבורית ובהקשרים שונים רואים את השר כאחראי על משק המים

שהיו קבועות בתקנון החברה, לרבות זכות הכרעה. לאור הצורך בביטולן של סמכויות אלו, הוחלט על הקמת הצוות האמור אשר יבחן באופן רוחבי את סמכויות השר במשק המים בהקשר זה ובכלל.
² יוער, כי בחלק מן החוקים הסמכויות נתונות לשר התשתיות הלאומיות שהוא שמו הקודם של שר האנרגיה.

והביוב, לדוגמא על ידי מבקר המדינה ובהחלטות ממשלה שונות. השר נושא באחריות מבחינה ציבורית ומתבקש לתת דין וחשבון על הנעשה בתחום המים. לאחר 13 שנות פעילות של רשות המים נראה כי נכון לבחון מחדש את האיזון שיצר החוק בין סמכויות השר וסמכויות הרשות. הצעה זו מציעה ליצור איזון מחדש.

בנוסף, עם השנים התחדד שישנם שיקולים נוספים שיש לקחת בחשבון ולתת להם משקל, מעבר לשיקולים הישירים הקשורים למשק המים ולשיקולים הכלכליים. בין היתר, השיקולים הרחבים יותר כוללים שיקולי תחרות, חוץ וביטחון, סייבר, השקעות זרות, היערכות לחירום, חדשנות ואסטרטגיה ותכנון ארוך טווח. השר יכול לתת ביטוי לשיקולים רחבים אלה.

כבר כיום רשות המים כפופה למדיניות הממשלה. הממשלה הינה פורום עמוס ורב מטלות. הממשלה אינה יכולה ואף אין סיבה להעמיס עליה אחריות לקביעת מדיניות ישירה בתחום אסדרה מסוים. הדבר גם אינו מקובל בהקשרים אחרים, ולשם ההשוואה ראו כמה מעט סמכויות יש לממשלה לקביעת חקיקת משנה. שיטת הממשל בישראל, ככלל, פועלת במסגרת של שרים העומדים בראש משרדים, ולכן המנגנון המוצע הינו מנגנון טבעי לשיטת הממשל בישראל.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מתפקידיה החשובים של רשות המים ובעצמאותה בקביעת תעריפים ורגולציה מקצועית בתחום המים והביוב.

לסעיף (א) וסעיפים (יא)-(יב)

בדומה למקובל בתחומי תשתית רבים, מוצע כי תכניות הפיתוח של השחקנים המרכזיים הפועלים במשק יאושרו על ידי השרים הרלוונטיים, שהם השר הממונה על ביצועו של החוק ושר האוצר, לאחר התייעצות עם מועצת רשות המים. ראו, לשם ההשוואה, את סעיף 19 לחוק משק החשמל הקובע מנגנון דומה לאישור תכניות פיתוח. מדובר בסמכות מיניסטריאלית חשובה לביטוי מדיניות השרים לגבי הפיתוח במשק המים וסדרי העדיפויות בתחום זה. כך, תכנית הפיתוח של רשות המים הארצית, לפי סעיף 46 לחוק המים, התשי"ט-1959 (להלן: חוק המים), שהיא חברת מקורות בע"מ, תאושר על ידי השרים. בנוסף, מוצע כי בתוספת השניה יפורטו בעלי רישיון לפי חוק זה, שהן אגודות שיתופיות העוסקות בתחום המים, אשר השר, לאחר התייעצות עם מועצת רשות המים, ובהסכמת שר האוצר יוכל לדרוש מהן להגיש את תכנית הפיתוח שלהן לאישורם. השר יוכל לתקן בצו את התוספת השניה. לגבי אגודות שיתופיות אלה מוצע כי גם תיערך התייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר.

לסעיף (ב), וסעיפים (ח)-(י)

סעיפים אלו מציעים לקבוע מנגנון קביעת עקרונות מדיניות במשק המים על ידי השר, בדומה למודל הקבוע בחוק משק החשמל בסעיפים 21א, 25(ד), 31(ב) ו-57א. מוצע להעניק לשר סמכות לקבוע עקרונות מדיניות במשק המים, בנוסף לסמכות הכללית הקיימת

לממשלה לקביעת מדיניות בתחום זה. העקרונות ייקבעו לאחר התייעצות עם רשות המים, וזו תידרש לפעול בהתאם לעקרונות המדיניות שקבע השר ולמדיניות הממשלה ולהכיר בעלויות הנגזרות מיישום עקרונות המדיניות במסגרת קביעת התעריפים על ידה. מוצע כי ברשימת הנושאים שבהם יוכל השר לקבוע עקרונות מדיניות יכללו הנושאים הבאים: צמצום הריכוזיות וקידום התחרות במשק המים, ניהול משק המים בשעת חירום, קביעת תרחיש גודל האוכלוסייה ופריסתה במרחב לצורך תכנון מתאים של משק המים, רמת הצריכה העירונית והציבורית לנפש, מגבלות הפקה ממקורות מים שונים, השפעת שינויי האקלים על כמות המשקעים, יעדי אמינות אספקת מים בתחומי הפעילות השונים (כגון צריכה ביתית, תעשייה וחקלאות), ומו"פ וחדשנות.

לסעיפים (ג)-(ד)

מוצע כי בפרק החמישי והשישי לחוק המים יוגדר השר כשר הממונה על ביצוע חוק זה, כמשמעותו בסעיף 155 לחוק, שהוא, כאמור לעיל, כיום, שר משאבי המים. כמו כן, בהמשך להצעה לקביעת עקרונות מדיניות על ידי השר, מוצע לעגן את כפיפותה של הרשות לא רק למדיניות הממשלה אלא גם למדיניות השר. לשם השוואה ראו את סעיף 21 לחוק משק החשמל, תשנ"ו-1996: "מוקמת בזה רשות החשמל במשרד שתפעל בהתאם למטרותיו של חוק זה ובהתאם למדיניות השר ולמדיניות הממשלה בהתאם לסמכויותיהם לפי כל דין, בתחום משק החשמל, תיישם את מדיניותם בהתאם להוראות חוק זה וכן תפקח על מילוי ההוראות לפי חוק זה ולפי הרישיונות ותמלא את התפקידים שנקבעו לה בחוק זה ושהוטלו עליה לפי כל דין אחר."

לסעיפים (ה)-(ז)

מוצע לתקן את הרכב מועצת רשות המים, בהתאמה להעברת הסמכויות משר האנרגיה לשר משאבי המים. כך, במקום מנכ"ל משרד התשתיות הלאומיות יבוא מנכ"ל המשרד אשר השר עומד בראשו - קרי, מנכ"ל משרד משאבי המים. בנוסף, היות וכיום אין לשר משאבי המים אפשרות להמליץ לממשלה על מינוי נציג ציבור להרכב מועצת רשות המים, מוצע לקבוע הוראת שעה למשך שלוש שנים בה יתווסף נציג ציבור נוסף, שלישי, שהוא חבר תשיעי במספר במועצת רשות המים. בהתאם לכך, מוצע לתקן גם את הוראת מינוי נציגי הציבור למועצה.

לסעיף 2

חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001 (להלן – חוק תאגידי מים וביוב), שתחילתו ביום י"א באב התשס"א (31.7.2001), קובע בסעיף 6 לחוק, כי אם רשות מקומית לא החליטה בתוך שלוש שנים מיום תחילתו של חוק תאגידי מים וביוב להקים תאגיד מים וביוב, רשאים שר הפנים ושר האוצר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להורות לה להקים תאגיד כזה. סעיף 6א(א) לחוק תאגידי מים וביוב קובע, כי בתום שש שנים מיום תחילתו של חוק תאגידי

מים וביוב, רשות מקומית, כהגדרתה בסעיף 2 לחוק (להלן – רשות מקומית), לא תפעיל את שירותי המים והביוב שבתחומה, אלא באמצעות חברה. בסעיף קטן (ג) נקבע חריג לפיו, שר הפנים, בהסכמת שר האוצר ושר האנרגיה והמים, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאים לפטור רשות מקומית מחובה זו.

במסגרת חוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב 2013 ו-2014), התשע"ג-2013, תוקן חוק תאגידי מים וביוב, ובין היתר נקבעה בו, בסעיף 6 לחוק, חובה על הרשויות המקומיות להתאגד בחברות אזוריות, לפי מפת שיוך שתקבע מועצת רשות המים ותפרסם ברשומות, ובלוחות זמנים שנקבעו בחוק. בהתאם לסמכותה לפי סעיף 6(א) לחוק תאגידי מים וביוב, קבעה מועצת רשות המים, לאחר המלצת הממונה על תאגידי המים והביוב, את שיוך הרשויות המקומיות לקבוצות, כך שכל קבוצה תהיה חברה אזורית אחת. הודעה בדבר שיוך הרשויות המקומיות בישראל לקבוצות לפי חוק תאגידי מים וביוב פורסמה ביום 30 בדצמבר 2013 ברשומות, ובסמוך לאותו מועד תוקנו כללי תאגידי מים וביוב (חברות אזוריות), תשע"ד-2013.

במשך השנים נדחה המועד המחייב התאגדות בחברות אזוריות מספר פעמים, ואף מפת השיוך עברה מספר גלגולים והצעות לשינויים.

בחוק תאגידי מים וביוב (תיקון מס' 12), התשע"ט-2018, נעשו תיקונים למתווה התיאגוד האזורי ונקבע בין היתר, כי מועצת רשות המים תקבע שיוך של הרשויות המקומיות לקבוצות שמספרן לא יעלה על שלושים ושמספרן הכולל של החברות, ובכלל זה חברות אזוריות, לא יעלה על שלושים.

ביום 21.11.19 החליטה מועצת רשות המים להתלות את מפת התאגוד האזורי משנת 2013 לעניין השיוך של הרשויות המקומיות לקבוצות לתקופה של חצי שנה, מיום 31.10.2019 ועד ליום 30.4.2020. ביום 12.5.2020 פורסמה מפת שיוך מתוקנת של 30 קבוצות שנקבעו על ידי מועצת רשות המים ואשר נכנסה לתוקף ב-2 לאוגוסט 2020. חלוקה זו אינה מאפשרת, דה-פקטו, מתן פטור, לפי סעיף 16 לחוק תאגידי מים וביוב, לאף תאגיד מחובת התיאגוד האזורי.

כאמור לעיל, ביום 31.5.2020 התקבלה החלטת ממשלה מספר 29 בנושא "הקמת משרד משאבי המים ותיקון החלטות ממשלה" אשר הקימה את משרד משאבי המים והעבירה משר האנרגיה לשר משאבי המים את שטח הפעולה של משק המים והביוב, והעבירה אושרה בכנסת. שר משאבי המים התבטא באופן ציבורי והצהיר כי בכוונתו לבחון מחדש את הנושא.

עוד קודם לכן, באמצע חודש דצמבר 2019 החלה התפרצות המחלה COVID-19 הנגרמת מנגיף קורונה SARS-CoV-2 (להלן: "נגיף הקורונה"). ביום ט"ו באדר התש"ף (11 במרס 2020) הכריז ארגון הבריאות העולמי על המחלה הנגרמת מנגיף הקורונה כעל מגפה עולמית, צעד חריג בעל משמעויות מרחיקות לכת. על רקע התפשטות נגיף הקורונה בישראל, הכריז משרד הבריאות על המחלה הנגרמת מנגיף הקורונה כמחלה מידבקת מסוכנת. לצורך מניעת התפשטות המחלה ושמירה על בריאות הציבור, הטילה הממשלה הגבלות משמעותיות.

הגבלות אלה לא מאפשרות לקיים שגרת עבודה רגילה, ומגבילות מפגשים רבי משתתפים, וכן השפיעו על ירידה בצריכת מוצרים ואספקת שירותים.

במהלך התקופה, הממשלה הסירה חלק מהמגבלות שהוטלו על המשק, ורוב המשק החל לשוב בהדרגה לפעילות. למרות זאת, עדיין נותרו מגבלות משמעותיות ונותרו קשיים בקיום מפגשים פרונטאליים וקיום שגרת חיים ועבודה רגילה, ובפרט יש לכך השפעה על ביצוע פעולות מורכבות וביניהן גם פעולות כגון מיזוג ותיאגוד אזורי.

בנסיבות אלה, לאור קביעת מפת תיאגוד שונה רק לאחרונה במהלך תקופת התפשטות נגיף הקורונה, ולאור הקמת משרד ייעודי לתחום משאבי המים האמון על שטח הפעולה של משק המים והביוב אשר בכוונתו לבחון מחדש את הנושא, ולאור המגבלות והמורכבות הנוספת של פעילות בתקופה זו לאור הגבלות המפגש וההתקהלות, מתעורר קושי משמעותי בביצוע שלבי ההקמה של חברה אזורית הקבועים בחוק תאגידי מים וביוב, שנקבעו מלכתחילה בלוחות זמנים הדוקים וצפופים.

לאור האמור, מוצע, על מנת לאפשר השלמה של הבחינה מחדש המבוצעת על ידי שר משאבי המים ולאפשר זמן היערכות של תאגידי המים והביוב להשלמת המהלך של הקמה ומיזוג עם החברות האזוריות, בתקופה מאתגרת של התפשטות נגיף הקורונה החדש, לדחות את המועדים הנקובים בחוק תאגידי מים וביוב בתקופה של כתשעה חודשים ממועד פרסום הצעת חוק זו. כמו כן, מוצע לרווח את שלבי ההקמה הקבועים בחוק להקמת תאגיד אזורי.

לסעיפים (א) ו-(ב)

ההגדרות "רשות מקומית ללא חברה" ו"המועד הקובע" שבסעיף 2 לחוק תאגידי מים וביוב קובעות לאמור:

"**המועד הקובע**" – אחד מאלה:

- (1) לגבי רשות מקומית בלא חברה – ב' בכסלו התש"ף (30 בנובמבר 2019);
- (2) לגבי חברה שאינה חברה כאמור בפסקה (3) – ג' בכסלו התש"ף (1 בדצמבר 2019);
- (3) לגבי חברה שהוקמה על ידי רשות מקומית מיום כ"ט בשבט התשע"ד (30 בינואר 2014) עד ליום כ"ז בסיוון התשע"ט (30 ביוני 2019) – ט"ו בכסלו התשפ"א (1 בדצמבר 2020);

"**רשות מקומית בלא חברה**" – עירייה או מועצה מקומית שעד יום כ"ז בסיוון התשע"ט (30 ביוני 2019) לא העבירה את הפעלת שירותי המים והביוב שבתחומה לידי חברה או לידי חברה אזורית, ובלבד שלא קיבלה פטור לפי סעיף 6א(ג);

בהמשך לאמור בחלק הכללי לדברי ההסבר, מוצע לדחות את המועד הקובע להשלמת התאגוד האזורי, לכל הגופים החייבים בתאגוד האזורי, עד ליום כ"ד באלול התשפ"א (1 בספטמבר 2021);

יובהר כי דחיית מועד התאגוד האזורי, אינה גורעת מחובתן של רשויות מקומיות שטרם התאגדו, לפעול, כבר היום, באמצעות חברה, לפי סעיף 6א לחוק תאגידי מים וביוב.

לסעיף (ג)

מוצע לרווח את שלבי ההקמה של חברה אזורית המנויים בסעיף 6 לחוק ולקבוע תקופות ארוכות יותר להשלמת כל שלב, כך שסך התקופות של ארבעת שלבי ההקמה יהיה 180 ימים במקום 120 ימים.

לסעיף (ד)

מוצע לקבוע את מועד תחילת שלבי ההקמה ליום י"ט ניסן התשפ"א (1 באפריל 2021). לגבי תאגיד שהגיש בקשה לפטור, מוצע להבהיר כי דחיית תחילת ביצוע שלבי ההקמה תקבע לתום ארבעה חודשים ממועד פקיעת הפטור או דחיית הבקשה לפטור.